

MTK lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi biopolttoöljyn käytön edistämisestä annetun lain 5§:n muuttamisesta sekä biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain 2§:n ja 38 §:n muuttamisesta

Kommentit biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen nostoon

MTK pitää epäjohdonmukaisena, että tieliikenteen puolella jakeluvelvoitetta lasketaan väliaikaisesti, mutta biopolttoöljyn jakeluvelvoitetta esitetään kiristettäväksi tuntuvasti. Tieliikenteen jakeluvelvoitteen väliaikaisen laskemisen perusteena käytetään polttoaineiden hinnan nousua. MTK muistuttaa, että polttoöljyn hinnat ovat nousseet vastaavasti dieselin hinnan nousun kanssa ja että öljyn maailmanmarkkinahintojen nousu nostaa molempien polttoaineiden hintoja. Polttoöljyn hinnan nousu kärjistää maatilatalouden heikkoa maksuvalmiustilannetta.

”Selvityksessä on arvioitu jakeluvelvoitteen noston vaikutuksia maatalousyrittäjien liiketoimintaan. Arviointia on tehty keskimääräisen maatilan sekä Tilastokeskuksen tilastoiman maatalouden kevyen polttoöljyn kulutuksen kautta. Tarkastelun referenssivuotena on ollut vuosi 2020. Alustavien tulosten mukaan 30 prosentin biopolttoöljyn jakeluvelvoite lisäisi keskimääräisen maatilan polttoainekuluja noin 1100 euroa vuodessa. Tämä vastaa vajaan 2 prosentin nousua maatilan kustannuksissa. Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että jakeluvelvoitteen vaikutuksesta kohonneilla polttoainekustannuksilla on selkeä vaikutus maatilojen talouteen. Todellisuudessa vaikutus on kuitenkin hyvin vaihteleva riippuen maatilasta, sillä maatilojen tyyppi ja koko vaikuttavat selvästi niiden kustannus- ja tulorakenteeseen.”

MTK huomauttaa, että referenssivuotena 2020 Venäjä ei ollut vielä aloittanut hyökkäyssotaansa Ukrainaan, eikä maatilatalous kärsinyt historiallisesta kustannuskriisistä. Vaikka biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen suhteellinen hintoja nostava vaikutus säilyisikin samana, ovat polttoöljyn hinnat absoluuttisesti aivan eri tasolla kuin vuonna 2020. Nykyisessä tilanteessa MTK pitää mahdottomana arvioida polttoöljyn hintakehitystä 2030 asti. Vain se näyttää selvältä, että palautumista edullisempien polttoaineiden aikaan ei ole lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä odotettavissa. Mikään ei viittaa siihen, että öljyn hinnoissa oltaisiin palautumassa aikaisemmalle tasolle vuoteen 2026 mennessä, jolloin biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen asteittaisen kiristymisen pitäisi alkaa. MTK on huolestunut tilanteesta, jossa kohoavat polttoaineiden hinnat kohdentuvat ensisijaisesti elintarvikehuoltovarmuutemme kannalta keskeisiin nuoriin ja laajentaneisiin maatilayrittäjiin.

MTK esittää, että biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen nostamisesta pidättäydytään toistaiseksi. Ellei tähän ole edellytyksiä, tulisi keväällä 2022 toteutetusta maatalouden energiatuotteen valmisteveron lisäpalautuksesta säätää lailla pysyvä ratkaisu samassa aikataulussa kuin biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen nostosta tehtävä lakiesitys on määrä hyväksyä eduskunnassa. Tällä toimenpiteellä pystyttäisiin kompensoimaan biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen maatilataloudelle aiheuttamia nousevia kustannuksia.

Hallituksen esityksessä s.13 todetaan ”Maatalouden kustannusten nousu edellyttää pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti sitä, että lainsäädännöllisten toimien takia nousseet kustannukset kompensoidaan maatalousyrittäjille. Biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen nostamisesta vuosina 2026 – 2030 aiheutuvien kustannusten määrään liittyy tällä hetkellä kuitenkin huomattavaa epävarmuutta. Tämän

vuoksi maatalousyrittäjien kompensaaation tasosta ja siitä seuraavasta luontevimmasta kompensointikeinosta tulisi päättää lähempänä jakeluvuorituksen noston ajankohtaa. Tämänhetkinen arvio maataloudelle aiheutuvista lisäkustannuksista on yhteensä 50 miljoonaa euroa vuosina 2026 – 2027. Tätä koskeva tarkennettu määräraha-arvio varataan vuosien 2024–2027 julkisen talouden suunnitelmaan. Vuosien 2028–2030 osalta varausta ei käytännössä ole vielä mahdollista tehdä nykyisen julkisen talouden suunnitelman puitteissa. Kompensatio voitaisiin toteuttaa esimerkiksi erillisenä maataloille suunnattuna tukena tai veronhuojennuksena.”

MTK katsoo, että hallituksen esitys sisältää merkittävän riskin siitä, että hallitus ei käytännössä lunasta hallitusohjelmansa mukaista lupausa kustannusten kompensoimiseksi maatalousyrittäjille. Hallituksen esityksen mukaisen suurella todennäköisyydellä katteettoman lupauksen antaminen myöhemmin tapahtuvana kompensaaiona on kestävä ja kestävä maatalouden akuutissa energian hintojen noususta aiheutuneesta kustannuskriisistä. Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti maataloudelle aiheutuvat kustannukset tulisi kompensoida.

Kommentit kestävyyslakiin esitettyihin muutoksiin

”4.2.3. Kestävyyslain muutoksen vaikutukset biokaasutoimijoille

Muutos ei käytännössä vähentäisi yritysten verotusta, sillä nykyisen lainsäädännön epä johdonmukaisuus on hoidettu väliaikaisesti Verohallinnon ohjeistuksella, jonka perusteella lämmitysbiokaasu on verotonta, mikäli tietyt ohjeissa mainitut edellytykset täyttyvät. Näin ehdotettu muutos ei vaikuttaisi yritysten verotukseen vaan ainoastaan selkeyttäisi oikeustilaa.

Ehdotettu muutos kuitenkin lisää kestävän lämmitysbiokaasun käyttäjien hallinnosta taakkaa ja kustannuksia, sillä he joutuisivat vastaisuudessa hakemaan kestävyysjärjestelmän hyväksyntää Energiavirastolta. Kestävyysjärjestelmän hyväksyminen edellyttää tiettyjen laadullisten kriteerien täyttymistä, minkä lisäksi toiminnanharjoittajalta vaaditaan vuosittaista raportointia tuotetusta ja käytetystä biokaasusta. Päätösmaksu suppean toiminnanharjoittajan kestävyysjärjestelmän hyväksymisestä on 4 000 euroa. Lisäksi kestävyyslain mukaisen ennakotiedon päätösmaksu on 5 000 euroa. Hakemuksen valmistelu aiheuttaa työtä biokaasutoimijoille ja joissakin tapauksissa voi olla tarpeen hyödyntää ulkopuolisia asiantuntijoita.”

MTK:n mukaan lakiesityksessä on tarpeen varmistaa, etteivät sellaiset toiminnanharjoittajat, joilta voimassa oleva uusiutuvan energian direktiivi ei lainkaan edellytä kestävyysjärjestelmää, eivät joudu sellaista myöskään Energiavirastosta hakemaan, että voisivat varmistaa sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain mukaisen verottomuuden.

Käytännössä tällä tarkoitetaan, että lakimuutoksella ei aiheuteta muutoksia nykyisin voimassa olevan energiaverotusohjeen kappaleisiin 3.3.2 ja 3.3.3, eikä biokaasun pientuottajilta edellytetä kestävyyskriteerijärjestelmän hakemista Energiavirastosta ja tästä aiheutuvan 4000€ viranomaisen päätösmaksun maksamista verottomuuden takaamiseksi.

Ote voimassa olevasta energiaverotusohjeesta:

”3.3.2 Biokaasun pientuottaja

Biokaasun pientuottajalla tarkoitetaan sellaista tuotantolaitosta, joka tuottaa biokaasua enintään 1 GWh kalenterivuoden aikana. Jos vuosituotantoraja ylittyy, pitää valmisteverot maksaa kaikesta tuotetusta biokaasusta, joka on käytetty verolliseen tarkoitukseen.

Kaikki pientuottajan tuottama biokaasu on verotonta paikallisesti käytettynä. Verotonta on myös biokaasu, joka ei täytä kestävyyskriteereitä. Pientuottajan ei siis tarvitse osoittaa biokaasun kestävyyttä.

Käytännössä pientuottaja joutuu maksamaan veroa vain silloin, jos kaasua syötetään sellaiseen jakeluverkkoon, joka ei ole rekisteröitynyt verovelvolliseksi.

Jos pientuottajan tuottamaa kaasua siirretään verottomasti siirto-/jakeluverkkoon tai verottomaan varastoon, tuotteen verottomuus ei seuraa kyseessä olevaa kaasua. Kyseisen verovelvollisen on suoritettava verot siinä vaiheessa, kun kaasua luovutetaan veronalaiseen kulutukseen.

Pientuottajan verokausi on kalenterivuosi. Veroilmoitus annetaan ja verot suoritetaan verokautta seuraavan helmikuun 12 päivänä.

3.3.3 Biokaasun kestävyys

Kaasun kestävyydellä tarkoitetaan sitä, että se täyttää biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetussa laissa (393/2013), jatkossa kestävyyslaissa säädetyt kestävyyskriteerit ja jonka kestävyyskriteerien täyttymisen osoittamisessa noudatetaan, mitä mainitussa laissa säädetään.

Käytännössä biokaasulaitoksella tulee olla Energiaviraston hyväksymä kestävyysjärjestelmä. **Biokaasun pientuottajan ei kuitenkaan tarvitse osoittaa kaasun kestävyyttä.**

Jos biokaasun tuottajalla ei ole Energiaviraston hyväksymää kestävyysjärjestelmää eikä kestävyysjärjestelmän hyväksyminen ole vireillä Energiavirastossa, katsotaan kyseisen tuottajan biokaasu ei-kestäväksi. Tässä tapauksessa valmisteverot tulee suorittaa ”tavallisen” biokaasun verotasolla (=maakaasun verotaso).

Poikkeuksena edellisessä kappaleessa esitettyyn on seuraava tilanne, jossa biokaasun tuottaja ei pysty kestävyyslain perusteella hyväksyttämään kestävyysjärjestelmää Energiavirastossa. Jos biokaasun tuotantoa on yli 1 GWh vuodessa eikä tuottajalla ole vähintään 2 MW nimellislämpötehoista laitosta, eikä laitos ole hakeutunut jakeluvelvoitteen alaisuuteen eli tuottajalla ei ole oikeutta kestävyyslain 2 §:n perusteella saada kestävyysjärjestelmää, kyseisen tuottajan biokaasun katsotaan olevan verotuksen näkökulmasta kestävä ilman Energiaviraston hyväksymää kestävyysjärjestelmää. ...”

MTK:n näkemyksen mukaan Hallituksen esitys ei selkeytä oikeustilaa alle 2MW laitosten osalta sen suhteen tarvitseeko niiden hakea Energiavirastosta kestävyysjärjestelmää säilyttääkseen verottomuuden? Uusiutuvan energian direktiivi ei edellytä kestävyyskriteerijärjestelmää alle 2MW laitoksilta. Sellaisen hakemiseen ei tulisi myöskään kansallisesti velvoittaa, säilyttääkseen biokaasun verottomuuden kyseisissä laitoksissa.

Kommentit lakiesityksessä esitettyihin arvioihin mahdollisuudesta lisätä biokaasu biopolttoöljyn jakeluvelvoitteeseen

”Esityksen valmistelun aikana selvitettiin mahdollisuutta lisätä biokaasu, sähköpolttoaineet ja sähkö biopolttoöljyn jakeluvelvoitteeseen.

Biokaasun lisäämistä jakeluvelvoitteeseen arvioitiin Työkoneiden kustannustehokkaat päästövähennyskeinot –selvityksessä. Selvityksen johtopäätöksenä biokaasun sisällyttämistä biopolttoöljyn jakeluvelvoitteeseen ei suositeltu, koska biokaasun sisällyttäminen ei aidosti lisäisi biokaasun käyttömääriä, houkuttelevuutta tai kannattavuutta.

Selvityksen mukaan biokaasun sisällyttämistä biopolttoöljyn jakeluvelvoitteeseen ei puolla esimerkiksi se, että biopolttoöljyn jakeluvelvoitteessa ei ole lisä- tai vähimmäisosuusvelvoitetta liikenteen jakeluvelvoitelain liitteen A-osan raaka-aineista tuotetuille uusiutuville polttoaineille. Näin ollen lämmitys- ja työkonekäytössä kestävästi tuotetun biokaasun jakelusta ei syntyisi vastaavaa tikkettiarvoa kuin tieliikenteen puolella, jossa

biometaanilla voidaan korvata kalliita lisävelvoitteen edellyttämiä liikenteen jakeluvelvoitelain liitteen A-osan raaka-aineista tuotettuja nestemäisiä biokomponentteja. Metaanikäyttöisten työkonien tarjonta on myös hyvin rajallista ja metaanin tankkauksen järjestäminen työmaille voi olla haasteellista. Tietävästi yhdellä traktorivalmistajalla on tällä hetkellä sarjatuotannossa tarjolla metaanikäyttöinen traktori. Nesteytettyä kaasua hyödyntävien työkonien tarjonta saattaa kasvaa tulevaisuudessa, mutta ainakaan tällä hetkellä näissä ei arvioida olevan kovin suurta potentiaalia. Biokaasu voisi jossain määrin korvata fossiilisia polttoaineita lämmityskäytössä.”

MTK yhtyy tehtyyn arvioon biokaasun kysyntää koskien, jos biokaasu olisi sisällytetty biopolttoöljyn jakeluvelvoitteeseen. MTK pitää tehtyä ratkaisua, jossa biokaasu, sähköpolttoaineet ja sähkö on jätetty biopolttoöljyn jakeluvelvoitejärjestelmän ulkopuolelle, oikeana. Tilanne siis poikkeaa ainakin toistaiseksi tieliikenteen puolella käytössä olevan jakeluvelvoitteen kanssa. MTK:n näkemyksen mukaan olennaista on, että biokaasu säilyy jatkossakin verottomana polttoaineena lämmitys ja työkonikäytössä. Jos verottomuus muuttuisi, olisi tarpeen tarkastella, kannustaisiko biokaasun sisällyttäminen biopolttoöljyn jakeluvelvoitteeseen lisäämään biokaasun käyttöä myös maatilatalouden yhteydessä. Tämä kuitenkin edellyttäisi, että samalla toteutettaisiin verotettavien kaasujen sisällyttäminen maatalouden energiaveron palautusjärjestelmään. Biokaasun tuotannon laajaa kasvua maatalouden yhteydessä rajoittaa myös tilalta edellytettävä suuri koko biokaasun tuotannon saamiseksi taloudellisesti kannattavaksi.

Helsingissä 10.1.2023

Anssi Kainulainen

energia-asiantuntija